

Александар Крстић*

Историјски институт
Београд

ПИСМО ГОСПОЋЕ СТАНИСЛАВЕ НИКОЛИЋ И ЊЕНИХ СИНОВА О СЛАЊУ ПОСЛАНИКА У ДУБРОВНИК

(пре 22. октобра 1393)

Сажетак: Рад доноси издање кратког веровног писма госпође Станиславе, удовице Владислава Николића, и њених синова (Милише, Вукослава и Петра) за властелина Божићка Брлића кога су послали у Дубровник. Из пратећих докумената дубровачке канцеларије познато је да је Брлић упућен по могориш, који је у то време припадао Николићима. Међутим, изгледа да му је ово пуномоћје издато и ради неког додатног задатка који је требало да обави у Дубровнику. Писмо је оверено утиснутим воштаним печатом са грбом ове властеоске породице.

Кључне ријечи: Станислава Николић, Милиша Николић, Вукос(л)ав Николић, Петар Николић, Божићко Брлић, Дубровник, могориш, писмо.

Кратко акредитивно писмо госпође Станиславе, удовице хумског властелина Владислава Николића, које је са синовима написала за свог изасланика Божићка Брлића, не садржи ни датум нити разлоге због којих је он послат у Дубровник. Контекст и приближно време настанка овог писма госпође Станиславе и њених синова, чија се имена у писму не наводе, сазнајемо из других докумената који се чувају у Дубровачком архиву (кратак допис краља Стефана Дабише Дубровачкој општини и с њим повезана дубровачка канцеларијска белешка). Краљ Дабиша је од дубровачких власти тражио да могориш сваке године исплаћују Милиши Николићу, као што су га раније давали његовом оцу и стрицу. Запис дубровачке канцеларије од 22. октобра 1393. године сведочи да је после краљеве интервенције могориш исплаћен Божићку Брлићу, изасланику и „фамилијару“ (*nuntius et familiaris*) госпође Станиславе и њених синова, кнежева Милише, Вукослава и Петра

* Ел. пошта: aleksandar.krstic@iib.ac.rs, albited@gmail.com.

Николића. Брлић је тада од дубровачког кнеза Павла Гундулића примио шездесет перпера за једногодишњи износ овог дохотка.¹

Могориш је био древни доходак који су Дубровчани плаћали господарима Попова за уживање винограда у Ријеци и Затону. Најстарија сведочанства да је исплаћиван Станиславином супругу Владиславу Николићу и његовом брату Богиши потичу с почетка пете деценије XIV века.² Они су две деценије касније остали без овог дохотка, пошто је Дубровачка општина почела да га плаћа Санку Милтеновићу, као новом господару Попова (1363–1367).³ После Санкове смрти, могориш је од 1372. исплаћиван босанском бану и потоњем краљу Твртку I.⁴ Краљ Дабиша је пре октобра 1393. године могориш поново уступио Николићима – госпођи Станислави и њеним синовима. Претходно је, 4. јануара исте године, Вукослав Николић, као краљев изасланик у Дубровнику, примио светодмитарски доходак и могориш за протеклу годину.⁵ На захтев краљице Јелене Дубровачка општина наставила је да исплаћује могориш Николићима и током њене владавине,⁶ али је доласком краља Остоје на власт ова хумска кнежевска породица привремено изгубила то право. Могориш је, као нови господар

¹ А. Фостиков, *Четири писма босанског краља Стефана Дабише Дубровачкој општини о босанским дохоцима (1392, јул 17; 1392, пре 21. августа; 1393, фебруар 18; 1393, пре 22. октобра)*, ССА 7 (2008) 136–137; *Codex diplomaticus regni Bosnae. Povelje i pisma stare bosanske države*, prir. L. Nakaš, D. Župarić, A. Lalić, Dž. Dautović, E. Kurtović, Sarajevo 2018, 188; E. Kurtović, *Arhivska građa za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga kancelarije Državnog arhiva u Dubrovniku 1341–1526)* I, Sarajevo 2019, 261, br. 1133.

² E. Kurtović, *Arhivska građa* I, 6, 42, 61, 71, 79, br. 19, 194, 293, 340, 393; М. Динић, *Дубровачки трибути (Могориш, Светодмитарски и Конавоски доходак, Провијун браће Властковића)*, Глас СКА CLXVIII (1935) 207–216 (= Исти, *Из српске историје средњег века*, Београд 2003, 713–720); С. Мишић, *Хумска земља у средњем веку*, Београд 1996, 67–68; ЛССВ, 159–160 (С. Ћирковић), 746 (Р. Михаљчић).

³ E. Kurtović, *Arhivska građa* I, 62, br. 302; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 103, бр. 102; М. Динић, *Дубровачки трибути*, 216 (= Исти, *Из српске историје*, 720–721); Ј. Мијушковић, *Хумска властeosка породица Санковићи*, ИЧ 11 (1960) 26, 28, 30 (= Ј. Калић, *Европа и Срби: средњи век*, Београд 2006, 256, 258, 260–261).

⁴ E. Kurtović, *Arhivska građa* I, 94–95, 126, 149, 163, 167, 189, 207, 234–235, br. 461, 589, 685, 742, 763, 855, 921, 1019; Д. Јечменица, *Пет писама краља Твртка I Дубровчанима о Светодмитарском дохотку и могоришу*, ГПБ 1 (2008) 62, 69.

⁵ А. Фостиков, *Четири писма*, 136–137; *Codex diplomaticus regni Bosnae*, 176–177, 188; E. Kurtović, *Arhivska građa* I, 261, 285, br. 1133, 1232.

⁶ E. Kurtović, *Arhivska građa* I, 334–335, br. 1385; Isti, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranić Kosača*, Sarajevo 2009, 94, нар. 313; М. Динић, *Дубровачки трибути*, 219 (= Исти, *Из српске историје*, 722–723); С. Рудић, *Босанска властела у XV веку. Просопографска студија*, Београд – Бања Лука, 2021, 101.

Попова, добијао прво војвода Радич Санковић (1398–1403), а затим војвода Сандаљ Хранић (1404–1413).⁷ После повратка краља Твртка II у Босну 1414. године и избијања нових борби за власт, Николићи су искористили прилику и повратили своје право на могориш. Кнез Гргур Вукосалић је од 1415. (за претходну годину), па до своје смрти 1436. примао овај трибут уз сагласност босанских владара – некада, додуше, с вишегодишњим закашњењем. На одлагања и затезања у исплати могориша кнезу Гргуру у појединим случајевима директно су утицали и његови неспоразуми и сукоби с Дубровником, као што је то било током спора око једнострано уведене царине пред Стоном (1416–1418).⁸ Након Гргурове смрти могориш је даван његовим синовима Вуку и Вукашину, све до ступања на престо краља Стефана Томаша 1443. године. Краљ Томаш је овај трибут поново задржао за босанску круну, којој су Дубровчани последњи пут исплатили могориш 1450. године.⁹

Опис писма и ранија издања

Документ се чува у Државном архиву у Дубровнику, у архивској збирци *Прилози архивским серијама IVa*, бр. 29.¹⁰ Писмо је написано на комаду папира издуженог правоугаоног облика, димензија 214 x 49 мм. Текст је исписан ћириличком канцеларијском минускулом, црним мастилом у три реда. Писмо је било пресавијено с десне стране 44 мм према унутра, а затим поново 55 мм, да би на крају било пресавијено с леве стране 49 мм према унутра. Тако пресавијено писмо, широко 65 мм, било је запечаћено утиснутим печатом од тамносмеђег воска. Печаћење је извршено тако што је трачица папира провучена кроз рупице пробушене кроз све слојеве

⁷ Е. Kurtović, *Arhivska građa I*, 455, 463, 537–538, br. 1791, 1820, 2069; II, 663, br. 2523; Isti, *Veliki vojvoda*, 106, 134, 201, par. 709, 372–374; А. Фостиков, *Дубровачко писмо великом војводи Сандаљу о исплати могориша (1406, новембар 20)*, ГПБ 5 (2012) 56–57; М. Динић, *Дубровачки трибути*, 219–220 (= Исти, *Из српске историје*, 723–724).

⁸ Е. Kurtović, *Arhivska građa II*, 700, 726, 803–804, 826, 894, br. 2696, 2789, 3012, 3065, 3243; Isti, *Veliki vojvoda*, 205, par. 726, 373–374, par. 1374; П. Драгичевић, *Девет писама о исплати дубровачких трибута краљу Остоји и дипломатским активностима његових посланика*, ГПБ 11 (2018) 63, 65; А. Крстић, *Повеља кнеза Гргура Вукосалића којом укида царину пред Стоном*, ГПБ 9 (2016) 23; М. Динић, *Дубровачки трибути*, 221 (= Исти, *Из српске историје*, 724–725); Исти, *Хумско-требињска властела*, Београд 1967, 9; А. Смиљанић, *Људи из сјенке: дипломати обласних господара у Босни*, Бања Лука 2015, 23–24.

⁹ Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 514, бр. 530; М. Динић, *Дубровачки трибути*, 222–223 (= Исти, *Из српске историје*, 725–726).

¹⁰ Снимке писма уступили су ми колеге др Невен Исаиловић и проф. др Небојша Порчић, на чему им срдечно захваљујем.

пресавијеног писма, а затим је преко те трачице наливен восак и утиснут типар (вероватно печатни прстен). На левој половини полеђине, тако да буде видљива после пресавијања и печатења, исписана је адреса (**КнезѠ и сѠдиѠ и властелѠмѠ и ѠпкинѠ ДѠбровѠчкои**). Са стране, управно у односу на ову адресу, тамнијим мастилом и, како је закључио Грегор Чремошник, руком Руска Христифоровића написана је још једна адреса – **(К)незѠ ВѠлѠс(Ѡ)лавѠ НиколиѠю**, али су почетно слово **К**, као и део наредног слова **и** исечени. То указује да је друга адреса, која садржински и логички не припада овој исправи, остала с неког претходног дубровачког писма послатог Николићима. Део неисписаног папира с тог документа је потом одсечен и секундарно искоришћен за писмо госпође Станиславе и њених синова Дубровнику, при чему је на полеђини остао и део првобитне адресе.¹¹

Печат. Остаци малог округлог печата од тамносмеђег воска, пречника 14 мм, налазе се на крајњем левом делу полеђине писма. Због оштећења печата ликовна представа на његовом средишњем делу сада се не може сасвим поуздано реконструисати. Ипак, може се закључити да је у питању исти хералдички мотив као и на печату Гргура Николића, којим је оверена његова повеља из 1418. године – једноглави орао полураширених крила.¹² Дуж ивице печата налази се кружни натпис, уоквирен концентричним круговима изведеним помоћу тачкица, од кога се сада може прочитати само **+ ПЕЧА(ТЪ) КНЕ(ЗА)Ѡ**.¹³

¹¹ G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje srednjeg vijeka*, GZM 7 (1952) 331; Isti, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju Južnih Slavena*, Sarajevo 1976, 41–42.

¹² За разлику од реконструкције печата код П. Анђелића, где је глава орла окренута на леву хералдичку страну, као и на печату Гргура Николића, нама се чини да на печату којим је оверено писмо Станиславе и синова орао гледа на десну хералдичку страну, уп. P. Anđelić, *Srednjovjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine*, Sarajevo 1970, 61, br. 32. Орао је окренут на десну хералдичку страну и на грбу на надгробном споменику Петра Николића, в. T. Glavaš, *Nekropola knezova Nikolića u Vranjevu selu kod Neuma*, GZM, Arheologija, n. s. 42–43 (1987–1988) 153, sl. 5. За Гргуров печат в. такође А. Крстић, *Повеља кнеза Гргура Вукосалића којом укида царину пред Стоном*, опис на стр. 25–26 и снимак на табли између стр. 28–29.

¹³ Можда би последња реч могла бити **МИЛИШЕ**? Оваквом тумачењу ишло би у прилог и писмо краља Дабише у коме се тражи да се могориш исплаћује Милиши Николићу, док се други чланови породице не помињу. Уп. G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 331, који је сматрао да натпис на печату почиње речима **си** или **сиа** (уместо малим једнакокраким крстом).

Ранија издања: М. Пуцић, *Српски споменици* II, 38, бр. 52; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–I, 234, бр. 244.¹⁴

*Текст писма***

+ ВЛАДѢЩЕМЪ И СЪДИТѢМЪ И ВЛАСТЕЛѢМЪ (Ъ) И ОПШТИНѢ ДУБРОВЧКОИ ѠД[Ъ] Г(О)СПОГЕ СТАНИСЛАВЕ [2] И ѠД[Ъ] НЕ С(И)НОВѢ ЛЮБОВНО ПОЗДРАВЛЕНИЕ. ѠТО СМО ПОСЛАЛИ К ВАМЪ НАШЕГА ВЛАСТЕЛИНА БОЖИ[З]ѢКА БРѢЛИКА, ЦО ВАМЪ ГОВОРИ ВѢРВИТЕ ГА, НАШЕ СЪ РѢЧИ, И ДАИ ВАМЪ БО(Г)Ъ ЗДРАВІЕ.

Адреса на полеђини: + КНЕЗЪ И СЪДИТѢ И ВЛАСТЕЛѢМЪ [2] И ОПШТИНѢ ДУБРОВЧКОИ

Превод писма

Владајућем (кнезу), судијама, властели и Општини дубровачкој од госпође Станиславе и од њених синова љубазан поздрав. Управо смо послали к вама нашега властелина Божићка Брлића, верујте му шта вам говори, наше су речи, и нека вам Бог да здравља!

Адреса на полеђини: Кнезу, судијама, властели и Општини дубровачкој

Дипломатичке особености

У питању је типично кратко акредитивно (веровно) писмо каква су изасланици владара, обласних господара и властеле Србије и Босне носили дубровачким властима приликом разних политичких и пословних мисија.¹⁵ Писмо започиње симболичном инвокацијом, а следи јој инскрипција, у којој

¹⁴ У Пуцићевом издању погрешно је наведено презиме изасланика породице Николић (**Болићка**), на шта је указао К. Лиречек (*Споменици српски*, 102). За разлику од Пуцића, Стојановић није разрешавао скраћенице. Постоји још неколико ситних разлика у транскрипцији у односу на наше издање. Тако је у оба издања реч **сИНОВѢ** написана са омегом. Оба издавача доносе танко јер у предлозима **ѠДЪ**, а Стојановић и у **къ**, којих нема у оригиналу. Осим тога, код Пуцића је последња реч **ЗДРАВІЕ** транскрибована као **ЗДРАВІК**.

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

¹⁵ Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије у средњовековној Босни*, Београд 2014, 40–42, 67–69, 155, 158–159, 291 (докторска дисертација у рукопису). О веровним документима у Србији в. Ђ. Бубало, *Писана реч у српском средњем веку*, Београд 2009, 202–208; Н. Порчић, *Дипломатички обрасци средњовековних владарских докумената: српски пример*, Београду 2012, 338–343 (докторска дисертација у рукопису).

је употребљен израз „владушти“, алтернативни назив за начелника Дубровачке општине, односно кнеза (лат. *rector*). Термин се у документима јавља од друге половине XIV века, ређе самостално као у овом случају,¹⁶ а много чешће у изразима „владушти града Дубровника кнез“ или „кнез владушти“.¹⁷ С друге стране, кнежевска титула постоји у адреси на полеђини писма. Израз „судије“ користи се највероватније за представнике дубровачке извршне власти, односно чланове Малог већа, пошто су судије великог дубровачког суда били чланови овог већа. Судије се у овом значењу помињу и у инскрипцијама других писама из XIV века, која су босански владари и властела слали у Дубровник.¹⁸ После интитулације, у којој је аукторка наведена с титулом „госпође“, али су изостављена имена њених синова, долази кратка салутација (*лоубовно поздравление*).¹⁹

У експозитивном делу укратко се наводи име властелина кога Николићи шаљу у Дубровник, док пуномоћје које му дају да их заступа пред дубровачким властима (да му се верује на реч) представља диспозицију.²⁰ Међутим, у дубровачком канцеларијском запису се каже како је Божићко Брлић специјално послат у Дубровник да подигне могориш за Николиће, „као

¹⁶ Д. Јечменица, *Два писма бана и краља Твртка I Дубровчанима о Стонском дохотку*, ГПБ 1 (2008) 40; А. Смиљанић, *Писмо жупана Санка Милтеновића Дубровчанима*, ГПБ 2 (2009) 37; А. Фостиков, *Акт босанске краљице Јелене Грубе о разрешењу рачуна протовестијара Жоре Бокишића*, ССА 4 (2005) 202; С. Бојанин, *Писмо Вука Бранковића Дубровчанима о исплати стонског дохотка јерусалимским калуђерима*, ССА 11 (2012) 108; П. Драгичевић, *Писмо кнеза Војислава Војиновића којим обнавља мир са Дубровником*, ССА 12 (2013) 93.

¹⁷ Примери су многобројни, нарочито у писмима која су настала у дубровачкој српској канцеларији, те се не могу овде појединачно наводити, в. ГПБ 2–15, као и ССА 2, 4, 9, 10, 11, 12, на више места.

¹⁸ Д. Јечменица, *Два писма бана и краља Твртка I Дубровчанима*, 45; Исти, *Пет писама краља Твртка I Дубровчанима о светодмитарском дохотку и могоришу*, ГПБ 1, 55, 64, 69; Исти, *Два писма краља Твртка I о дугу сребреничког цариника Драгоја Бенвенутића*, ГПБ 2, 55, 58; А. Смиљанић, *Писмо жупана Санка Милтеновића*, 37; Исти, *Писмо Дабижива Чихорића Дубровчанима*, ГПБ 2, 47; С. Ћирковић, *Писмо краља Стефана Твртка I о уступању куће у Дубровнику*, ГПБ 2, 64; Исти, *Писмо Радоње Куделиновића Дубровнику о заоставитини требињског свештеника*, ГПБ 3 (2010) 64; А. Фостиков, *Акт босанске краљице Јелене Грубе*, 202. С друге стране, постоје и интитулације писама у којима се помињу и судије и већници (Д. Јечменица, *Повеља и писмо бана Твртка Општини дубровачкој о разрешењу рачуна Климе Држића и Бисте Бунића*, ГПБ 3, 52).

¹⁹ За ову салутацију в. Д. Јечменица, *Пет писама краља Твртка I*, 55; Исти, *Писмо жупана Милтена и Ружира којим позивају Дубровчане на станак*, ССА 14 (2015) 12, 13–14, нап. 17; С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици IV. Салутација*, Глас СКА (1913) 205–207; Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 361.

²⁰ Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 400, 409, 434.

што је јасно из њихових писама овде приложених“ (*Bositchus Berlich, nuntius et familiaris prefate domine Stanislave et dictorum eius filiorum Nicholich, specialiter missus Ragusium pro dicti magarisio recipiendo ut patet per literas eorum hic affixas*).²¹ Пошто у овом веровном писму подизање дохотка није наведено као разлог за послаников долазак у град, већ се само наглашава овлашћење за његов усмени наступ пред дубровачким властима, може се основано претпоставити да је постојало још једно, сада изгубљено акредитивно писмо Станиславе Николић и њених синова за Брлића. У њему би био изнет захтев Николића да се Брлићу исплати могориш. Примера ради, када је краљ Дабиша потраживао стонски доходак у фебруару 1393. године, то је јасно назначио у писму дубровачким властима, додајући да могу да поклоне пуно поверење речима његовог посланика протовестијара Жоре Бокшића.²² Када је краљ Остоја 28. октобра 1416. године слао изасланика Миливоја Дивичића по светодмитарски доходак, то је такође било наведено у пуномоћју, док му је истовремено дао друго веровно писмо како би у Дубровнику усмено преговарао о другим питањима. Исти случај био је приликом слања Хрватина Мреновића по стонски доходак почетком 1418. године.²³ Два пуномоћја – једно за подизање светодмитарског дохотка и једно за усмене преговоре – издао је и краљ Твртко II Остоји Паштровићу 1424. године.²⁴ Све то може да укаже на постојање још неког додатног задатка који је Брлић требало да обави у Дубровнику, због чега му је заправо издато постојеће пуномоћје.²⁵ Писмо нема датум, што је уобичајено код ове врсте исправа, већ се завршава формулом салутације–аптекације (*и даи вамь Богъ здравие*).²⁶

²¹ Е. Kurtović, *Arhivska građa* I, 261, br. 1133.

²² А. Фостиков, *Четири писма*, 134.

²³ П. Драгичевић, *Девет писама о исплати дубровачких трибута*, 59, 61, 66, 68–69.

²⁴ А. Фостиков, Н. Исаиловић, *Два писма босанског краља Твртка II Твртковића Дубровчанима*, ГПБ 6, 93–94.

²⁵ За друга веровна писма босанских владара и великаша издата њиховим посланицима у Дубровнику, а у којима најчешће није изричито наведен разлог њихове мисије (што се некада може установити посредно, на основу дубровачких извора), в. Д. Јечменица, *Два писма бана и краља Твртка I Дубровчанима*, 55; Н. Порчић, *Два пуномоћја војводе Сандаља Хранића за Прибислава Похвалића*, ГБП 8, 25; С. Рудић, *Ћирилички документи породице Боровинић*, ГПБ 7, 63; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–2*, 140, 144, 145, 175–176.

²⁶ С. Станојевић, *Студије XII. Аптекација*, Глас СКА 106 (1923) 18–19; Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 365–367, 505.

Просопографски подаци

Госпођа Станислава, 1 (ред у изворнику) – удовица хумског властелина Владислава Николића, господара Поповог поља, који се заједно с братом Богишом јавља у изворима између 1342. и 1363. године. Не зна се њено порекло ни када се удала за Владислава, с којим је имала синове Вукослава, Петра и Милишу. Помиње се у изворима од 1380, када јој Дубровчани пишу поводом једне плачке, док јој наредне године шаљу посланика због тога што је дала затворити извесног котопана, вероватно управника царине и насеља у Дријевима. У децембру 1392. године примљена је заједно са синовима у дубровачко грађанство. Наредне године краљ Дабиша је пренео на Николиће право примања могориша, када је Станислава са синовима и написала писмо Дубровчанима о слању посланика, које се овде објављује. То би уједно био и последњи познати помен о њој.

Извори и литература: М. Динић, *Одлуке већа Дубровачке републике I*, Београд 1951, 37, 127; N. Lonza, Z. Šundrica, *Odluke Dubrovačkih vijeća 1390–1392*, Zagreb–Dubrovnik, 2005, 250; T. Glavaš, *Nekropola knezova Nikolića u Vranjinu selu kod Neuma*, GZM, Arheologija, n. s. 42–43 (1987–1988) 147–156; А. Фостиков, *Четири писма босанског краља Стефана Дабише*, 136–137; М. Динић, *Хумско-требињска властела*, Београд 1967, 7–8, 39; Исти, *Дубровачки трибути*, 218–219 (= Исти, *Из српске историје*, 722–723); С. Рудић, *Босанска властела у XV веку. Просопографска студија*, Београд – Бања Лука, 2021, 101.

Божихко (Божичко) Брлић, 2, 3 – ситни властелин. Имао је поседе и своје људе у селима Рапти, Мравинац и Шћеница, између дубровачких Нових земаља и Попова. Као сусед долазио је у контакте и пословне односе, али и у сукобе с Дубровчанима, па је о њему остало неколико података у дубровачкој архивској грађи између 1386. и 1411. године. Кућу у Дубровнику купио је 1390. за 30 перпера, а две године касније Дубровчани су га примили за свог грађанина, заједно са синовима Бранилом и Вукосавом. Владна Брлић (помиње се 1420. и 1425) вероватно му је била супруга. Божихко је првобитно био у служби породице Николић, за коју је 1393. године подигао могориш. Када се војвода Радич Санковић после маја 1398. године поново учврстио на својим поседима, а Николићи се као присталице краља Дабише и краљице Јелене нашли у тешкој ситуацији, на Радичеву страну прешао је и Брлић. Он се, с титулом жупана, јавља као сведок на Радичевој повељи Дубровнику од 25. августа 1399. године.

Извори и литература: С. Мишић, *Повеља војводе Радича Санковића Дубровнику (25. август 1399)*, ССА 6 (2007) 187, 194; Е. Kurtović, *Arhivska*

građa za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga kancelarije Državnog arhiva u Dubrovniku 1341–1526) I, Sarajevo 2019, 261, 381, 388–389, 463, 497; *Isti, Izvori za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga tužbi Državnog arhiva u Dubrovniku: Lamenta de foris I–L, 1370–1483) I*, Sarajevo 2022, 46, br. 157, 228, br. 779, 387, br. 1221; М. Динић, *Хумско-требињска властела*, 39; Ј. Мијушковић, *Хумска властеоска породица Санковићи*, ИЧ 11 (1960) 52 (= Ј. Калић, *Европа и Срби: средњи век*, Београд 2006, 286); С. Мишић, *Хумска земља у средњем веку*, Београд 1996, 87, 118, 186, 188.

Важнији термини и установе

У претходним свескама *Грађе о прошлости Босне* већ су објашњени термини: **кнез у Дубровнику**, **властела у Дубровнику**, **госпођа**, **могориш**, **судије** (Т. Вуковић Драгичевић, *Библиографија важнијих термина и установа, просопографских и топографских података, који су објашњени у првих десет бројева „Грађе о прошлости Босне“*, ГПБ 10, 51–54). Поред ових, у *Старом српском архиву* објашњени си и појмови **властелин**, **властела** и **комуна/општина** (Д. Јечменица, *Преглед објављених исправа, објашњаваних установа и појмова, просопографских и топографских података у првих десет књига Старог српског архива*, ССА 10, LVI–LXI).

Aleksandar Krstić

Institut d'Histoire
Belgrade

**LETTRE DE MADAME STANISLAVA NIKOLIĆ ET SES FILS
À PROPOS DE L'ENVOI D'UN DÉPUTÉ À DUBROVNIK**

(avant 22. octobre 1393)

Résumé

Cet article présente une édition critique de la courte lettre accréditive de Mme Stanislava, veuve du seigneur de Hum, Vladislav Nikolić, qu'elle et ses fils ont envoyée à la municipalité de Dubrovnik. Ils informent les habitants de Dubrovnik qu'ils envoient leur seigneur Božić Brlić et leur disent de faire confiance à ses paroles. Le contexte et l'heure approximative de rédaction de cette lettre de Mme Stanislava et de ses fils, les ducs Miliša, Vukoslav et Petar Nikolić, dont les noms ne sont pas mentionnés dans la lettre, peuvent être trouvés à partir d'autres documents conservés dans les archives de Dubrovnik. À savoir, Brlić a été envoyé pour collecter un tribut „mogoriš“ que le roi Stefan Dabiša avait précédemment cédé à la famille Nikolić. Après l'intervention du souverain bosnien le 22. octobre 1393., les autorités de Dubrovnik ont payé une somme d'un an de mogoriš d'une valeur de soixante perper à l'envoyé de Stanislava Nikolić et à ses fils. Pourtant, la demande de paiement des mogoriš n'est pas du tout mentionnée dans cette lettre accréditive. Cela n'est pas conforme à la pratique habituelle consistant à lever divers tributs à Dubrovnik par les nobles et rois bosniens, ni à la déclaration dans la note du bureau de Dubrovnik concernant le paiement des mogoris en date du 22. octobre 1393. Sur cette base, on peut supposer que Brlić avait avec lui une autre procuration, désormais non conservée, pour reprendre les mogoriš, et qu'il devait accomplir une tâche supplémentaire à Dubrovnik, c'est pourquoi il a reçu la lettre accréditive qui est publiée dans cet article.

Mots-clés: Stanislava Nikolić, Milica Nikolić, Vukos(l)av Nikolić, Petar Nikolić, Božićko Brlić, Dubrovnik, mogoriš, lettre.